

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 164a/2020

pentru controlul constituționalității
articolului 13 alin. (3) din Codul electoral

CHIȘINĂU

30 martie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *Președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 30 octombrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 30 martie 2021 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe 30 octombrie 2020, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, adoptat prin Legea nr. 502 din 16 iunie 1995, de către dl Sergiu Litvinenco și dna Veronica Roșca, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării îi solicită Curții să verifice constituționalitatea articolului 13 alin. (3) din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, prin prisma dispozițiilor articolelor 38 alin. (1) și 78 alin. (1) din Constituție.

ÎN FAPT

3. Curtea observă că, din momentul adoptării Codului electoral, *i.e.* din 21 noiembrie 1997, până în prezent, articolul 13 alin. (3) din Codul electoral a fost modificat de mai multe ori. În prezent, norma contestată prevede că cetățenii Republicii Moldova care, în virtutea funcției pe care o dețin, nu au dreptul să fie membri ai partidelor sau ai altor organizații social-politice, precum și persoanele cu înaltă funcție de răspundere al căror mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și/sau de legile organice își suspendă, din momentul înregistrării lor în calitate de concurenți electorali, activitatea în funcția pe care o dețin. Persoanele care cad sub incidența acestor prevederi sunt: a) viceprim-miniștrii, miniștrii și membrii din oficiu ai Guvernului; b) conducătorii autorităților publice centrale; c) președinții și vicepreședinții raioanelor; d) primarii și viceprimarii; e) pretorii și vicepretorii.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

4. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 38 Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

[...]”

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii”.

Articolul 78 Alegerea Președintelui

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

[...]”.

Articolul 89 Suspendarea din funcție

„(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele Republicii Moldova poate fi suspendat din funcție de Parlament, cu votul a două treimi din deputați.

(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din deputați și se aduce, neîntârziat, la cunoștința Președintelui Republicii Moldova. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.”

Articolul 90 Vacanța funcției

„(1) Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

(2) Cererea de demisie a Președintelui Republicii Moldova este prezentată Parlamentului, care se pronunță asupra ei.

(3) Imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 60 de zile de către Președintele Republicii Moldova este confirmată de Curtea Constituțională în termen de 30 zile de la sesizare.

(4) În termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.”

Articolul 91 Interimatul funcției

„Dacă funcția de Președinte al Republicii Moldova devine vacantă sau dacă Președintele este demis, ori dacă se află în imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Primul-ministru.”

5. Prevederile relevante ale Codului electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, sunt următoarele:

Articolul 13 Restricții

„[...]”

(3) Cetățenii Republicii Moldova care, în virtutea funcției pe care o dețin, nu au dreptul să fie membri ai partidelor sau ai altor organizații social-politice, precum și persoanele cu înaltă funcție de răspundere al căror mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și/sau de legile organice, din momentul înregistrării lor în calitate de concurenți electorali, își suspendă activitatea în funcția pe care o dețin. Persoanele care cad sub incidența acestor prevederi sunt:

- a) viceprim-miniștrii, miniștrii și membrii din oficiu ai Guvernului;
- b) conducătorii autorităților publice centrale;
- c) președinții și vicepreședinții raioanelor;
- d) primarii și viceprimarii;
- e) pretorii și vicepretorii.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

6. Autorii sesizării menționează că omisiunea prevederii contestate de a stabili că Președintele Republicii Moldova este obligat să-și suspende activitatea în funcția pe care o deține pe durata campaniei electorale dacă participă la această campanie în calitate de concurent electoral este neconstituțională. Potrivit autorilor sesizării, în lipsa acestei obligații, prevederea contestată încalcă conceptul de „alegeri libere” și conceptul de

„vot egal” stabilite de articolele 38 alin. (1) și 78 alin. (1) din Constituție. Autorii sesizării menționează că obligația autorităților statale de a asigura șanse egale concurenților electorali rezultă din § 87 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 34 din 13 decembrie 2016 și din subcapitolul 2.3. paragraful 18 al Codului bunelor practici în materie electorală, adoptat de Comisia de la Venetia.

7. De asemenea, autorii sesizării menționează că Președintele Republicii are acces la resursele administrative și este avantajat, în raport cu alți concurenți electorali, prin faptul că are acces la sursele media, poate avea întâlniri cu oficiali străini și poate organiza vizite de lucru în teritoriu în cadrul cărora poate efectua agitație electorală. Prin avantajele menționate, prevederea contestată încalcă principiul șanselor egale ale concurenților electorali. Autorii sesizării notează că norma contestată este o reminiscență din perioada în care Președintele Republicii era ales de Parlament. În prezent, Președintele Republicii este ales de către popor și, prin urmare, este necesar ca acesta să-și suspende activitatea în funcția pe care o deține pe durata campaniei electorale, dacă participă la această campanie în calitate de concurent electoral.

B. Aprecierea Curții

8. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

9. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, ține de competența Curții Constituționale.

10. De asemenea, conform articolelor 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații sunt abilitați cu prerogativa sesizării Curții Constituționale.

11. Obiectul sesizării îl constituie articolul 13 alin. (3) din Codul electoral, care stabilește persoanele care trebuie să-și suspende activitatea în funcția pe care o dețin în cazul în care sunt înregistrați în calitate de concurenți electorali.

12. Prevederea contestată nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

13. Autorii sesizării consideră că prevederea contestată vine în contradicție cu articolele 38 alin. (1) [*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*] și 78 alin. (1) [*alegerea Președintelui Republicii Moldova*] din Constituție. În motivarea sesizării autorii ei menționează că norma contestată avantajează Președintele Republicii față de ceilalți concurenți electorali, contrar principiului egalității de șanse. Curtea consideră că prin aceste argumente autorii sesizării au avut în vedere articolele 16 și 38 alin. (3) din Constituție, care stabilesc principiul șanselor egale ale concurenților electorali și dreptul de a fi ales. Prin urmare, Curtea va analiza incidența articolelor 16, 38 alin. (3) și 78 alin. (1) din Constituție.

14. Curtea notează că articolul 16 din Constituție, corespondentul articolului 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, nu poate fi aplicat de sine stătător, ci doar dacă este coroborat cu un drept fundamental. Principiul nediscriminării nu constituie o problemă de constituționalitate atât timp cât nu este afectat un drept fundamental. Acest articol operează prin completarea celorlalte dispoziții constituționale (a se vedea HCC nr. 24 din 8 octombrie 2020, § 21; HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 22). De asemenea, Curtea reiterează că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un asemenea tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (a se vedea HCC nr. 24 din 8 octombrie 2020, § 23 și jurisprudența citată acolo). Așadar, o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor, în această cauză, tratamentul diferențiat al persoanelor menționate de norma contestată în comparație cu situația Președintelui Republicii.

15. Potrivit autorilor sesizării, Președintele Republicii se află într-o situație comparabilă cu situația persoanelor menționate de norma contestată, însă doar ultimii sunt obligați să-și suspende activitatea pe durata campaniei electorale dacă participă în calitate de concurenți electorali. Mai mult, prin faptul că nu-l obligă pe Președintele Republicii să-și suspende activitatea, norma contestată îi acordă un statut privilegiat, deoarece el poate utiliza resursele administrative în scopul campaniei electorale.

16. Analizând caracterul comparabil al situațiilor, Curtea constată că obligația de a-și suspenda activitatea din funcția pe care o deține în cazul înregistrării în calitate de concurent electoral se aplică în privința viceprim-miniștrilor, miniștrilor, membrilor din oficiu ai Guvernului, conducătorilor autorităților publice centrale, președinților, vicepreședinților raioanelor, primarilor, viceprimarilor, pretorilor și vicepretorilor.

17. Dacă legislația națională reglementează modul de asigurare a interimatului în cazul suspendării din funcțiile menționate *supra*, Curtea constată că în cazul Președintelui Republicii Constituția prevede explicit că interimatul poate interveni dacă funcția devine vacantă (*i.e.*, expirare a mandatului, demisie, imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau deces), dacă Președintele țării este demis ori dacă se află în imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile [articolul 91 din Constituție]. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că funcția de Președinte al Republicii, în virtutea caracterului său, nu permite intermitențe și nu se întrerupe, iar instituirea interimatului funcției de Președinte al Republicii urmărește asigurarea continuității exercitării funcției șefului statului, în cazul în care Președintele nu își mai poate exercita atribuțiile din motivul demisiei,

demiterii, imposibilității temporare sau definitive de a-și exercita atribuțiile sau decesului (a se vedea HCC nr. 43 din 14 decembrie 2000; HCC nr. 19 din 7 iulie 2020, § 35; DCC nr. 8 din 16 martie 2016, §§ 19, 21). De asemenea, Curtea reține că, în Opinia Comisiei de la Veneția, dispoziția privind interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în caz de imposibilitate temporară are în vedere situațiile în care imposibilitatea este o consecință a unor circumstanțe de fapt care pot fi verificate, în principal în cazul unei boli. Suspendarea temporară a Președintelui Republicii poate fi exercitată numai dacă Constituția autorizează acest lucru în mod expres și îl reglementează (a se vedea Opinia nr. 954/2019 din 24 iunie 2019 privind situația constituțională cu referință particulară la posibilitatea dizolvării Parlamentului, CDL-AD(2019)012, §§ 47, 55).

18. Având în vedere faptul că înregistrarea într-o campanie electorală nu se încadrează în textul „imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile” de la articolul 91 din Constituție, Curtea reține că persoanele menționate de norma contestată nu sunt într-o situație comparabilă cu situația Președintelui Republicii, deoarece Constituția nu-i permite celui din urmă să-și suspende activitatea din momentul înregistrării în calitate de concurent electoral. Prin urmare, articolul 16 din Constituție nu este incident.

19. Cu privire la riscul utilizării resurselor administrative de către concurenții electorali în timpul campaniei electorale, Curtea reține că legislația națională prevede garanții în acest domeniu. Astfel, articolul 52 alin. (7) din Codul electoral stabilește că candidații nu pot folosi mijloacele și bunurile publice (resursele administrative) în campaniile electorale, iar autoritățile/instituțiile publice și cele asimilate acestora nu pot transmite/acorda concurenților electorali bunuri publice sau alte favoruri decât pe bază de contract, în condiții de egalitate pentru toți concurenții electorali. De asemenea, în cazul utilizării resurselor administrative de către concurenți electorali, legislația prevede sancțiuni contravenționale sau penale [a se vedea articolul 48¹ alin. (5) din Codul contravențional sau articolul 181² alin. (2) din Codul penal].

20. De altfel, în Opinia Comisiei de la Veneția, combaterea utilizării resurselor administrative în timpul campaniei electorale de către funcționarii publici poate fi realizată mai bine prin stabilirea unor reglementări stricte în acest domeniu, decât prin suspendarea din funcție a funcționarilor publici [a se vedea Opinia comună nr. 357/2005 din 20 martie 2006 a Comisiei de la Veneția și OSCE/ODIHR privind Codul electoral al Moldovei, astfel cum a fost modificat pe 22 iulie, 4 și 17 noiembrie 2005, CDL-AD(2006)001, § 112].

21. Astfel, Curtea constată că autorii sesizării nu au demonstrat incidența normelor constituționale invocate.

22. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea pentru controlul constituționalității articolului 13 alin. (3) din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, depusă de dl Sergiu Litvinenco și dna Veronica Roșca, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba Șova

*Chișinău, 30 martie 2021
DCC nr. 34
Dosarul nr. 164a/2020*